

Изх. EP-10/15.10.2025 г.

ДО**Г-Н ЖЕЧО СТАНКОВ****МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА****КОПИЕ:****Г-ЖА ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА****МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ****Г-Н ПЛАМЕН МЛАДЕНОВСКИ****ПРЕДСЕДАТЕЛ НА****КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ**

Относно: Становище по публикуван за обществено обсъждане проект на ПМС за определяне на условията и реда за прилагане на програма за компенсации на енергоемките потребители на електроенергия

Настоящото становище на Института за енергиен мениджмънт е изготвено във връзка с предложения от Министерството на енергетиката за обществено обсъждане проект на **ПМС за определяне на условията и реда за прилагане на програма за компенсации на енергоемките потребители на електроенергия**, публикуван на 18.09.2025 г. на интернет страницата на Портала за обществени консултации¹.

На първо място, бихме искали да изразим **подкрепата си към постепенната положителна промяна в националния подход за подпомагане на небитовите потребители чрез компенсиране на разходите им за електрическа енергия**. Стартът на мерките в България преди няколко години (обусловен от глобалната енергийна криза в ЕС от 2021-2022) по своята същност е коренно различен от предприемното от останалите европейски държави².

България е от първите страни, които въвеждат мерки за подпомагане на индустриални и бизнес потребители, докато мерките в останалите държави членки са приоритетно насочени към домакинства, болници, учебни заведения, микропредприятията и др. Обхватът на помощта е твърде широк - тя е достъпна за всички небитови потребители и не е таргетирана или диференцирана спрямо обективно нуждаещите се от нея.

Очевидна беше необходимостта да се фокусират субсидиите за потребление на електрическа енергия за небитови потребители само върху тези, които се нуждаят от тях и да се диференцира размерът на помощта. Това едновременно би освободило публичен ресурс и би повишило ефективността на помощите.

¹ <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=9563>

² Вж. изследване на Институт за енергиен мениджмънт „[Мерки за подкрепа за бизнеса за компенсиране на високите енергийни цени в ЕС](#)“

Предложеният за публично обсъждане проект на ПМС отбелязва напредък в този смисъл, Включително поради **необходимостта от по-стриктно прилагане на изискванията на новоприетото законодателство в областта на държавната помощ**³. Същевременно предложеният текст съдържа и потенциал да задълбочи вече идентифицирани проблеми и да пороги нови рискове за част от пазарните участници.

Документът предвижда редица допълнителни административни и финансови тежести за доставчиците на електроенергия, които надхвърлят техните законоустановени функции. По силата на предложените текстове **доставчиците се превръщат не само във финансов посредник, но и в своеобразен администратор на държавна помощ, което е в противоречие със съществуващата нормативна уредба.**

България вече има опит с програми за подкрепа на компании от енергийноинтензивната индустрия, а именно - **Наредба № Е-РД-04-06 от 28.09.2016 г. за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници**, която е в сила от 1 август 2015 г. до 31 декември 2021 г. По силата на тази схема за подпомагане:

- компаниите, които отговарят на критериите за допустимост, подават заявление по образец към Министерството на енергетиката, към което се прилагат и съпътстващи доклади, справки, удостоверения и др.;
- Министерството на енергетиката извършва проверка на получените документи и може да изиска допълнителна информация;
- когато заявлението и приложените документи отговарят на изискванията, Министерството на енергетиката, в определен в наредбата срок, издава заповед, която съдържа информация за компанията, предоставената помощ, срок на действие и др.;
- след достигане на определен размер на разходите, Министерството на енергетиката издава удостоверение;
- за да се възползва от помощта, компанията-бенефициер изпраща заверени копия от заповедта и удостоверението до доставчика на електрическа енергия.

Подобна архитектура на програмата би намалила административните тежест и отговорност, които проектът на ПМС прехвърля към търговски гружества, изпълняващи лицензионна дейност. Тя обаче не променя ликвидния риск, с който се натоварват компаниите - лицензианти, свързан с технологичното време за покупка на енергия, издаване на фактури, които отразяват отстъпката, проверка на фактури и получаване на плащане от Фонд „Сигурност на електроенергийната система“.

Новите разпоредби възлагат на доставчиците задължения за проверка на допустимост, оценка на инвестиционни планове, както и деклариране съответствието на предприятията с критериите за подкрепа. Това на практика **прехвърля върху търговски гружества отговорности, присъщи и нормативно делегирани на публичните органи.**

В допълнение, сложните изчисления съгласно формулата за изчисляване на компенсацията предполагат сериозен административен ресурс, който доставчиците следва да осигуряват без гаранции за възстановяване на направените разходи. Така се създава **риск от финансово напрежение и неоправдано ангажиране на оперативен капитал и експертен ресурс за целите на изпълнение на държавни политики.**

³ „Рамка за мерки за държавна помощ в подкрепа на Пакта за чиста промишленост (рамка за държавна помощ във връзка с Пакта за чиста промишленост – Рамката/CISAF)* - Съобщение на Комисията C(2025) 7600 final от 25.06.2025 г.

Следва да се подчертае, че съгласно европейското право **гържавната помощ трябва да бъде прилагана по прозрачен начин, с ясно разпределение на отговорностите и при гарантирано участие на компетентните публични органи.** В частност, гържавната помощ за енергоемките отрасли представлява специфичен инструмент в правото на Европейския съюз, насочен към смекчаване на неблагоприятни ефекти върху конкуренцията от високите енергийни разходи и прехвърлянето на въглеродните цени върху индустрията. Съгласно чл. 107 и 108 от Договора за функционирането на ЕС, подобни схеми са допустими единствено при стриктно спазване на принципите на необходимост, пропорционалност и ограничаване на изкривяванията на конкуренцията. В допълнение, Рамката за мерки за гържавна помощ в подкрепа на Пакта за чиста промишленост (CISAF) изисква гържавите членки да прилагат механизми, които гарантират минимална административна тежест (опростяване на процедурите и ограничаване на административната тежест за бизнеса), предвидимост на правилата и ефективен публичен контрол. В този смисъл **възлагането на административни функции върху частноправни субекти не съответства на установените стандарти и създава правна несигурност.**

Българският **Закон за гържавните помощи (чл. 9)** също ясно дефинира, че **администратор на помощ може да бъде единствено публичноправен орган или публично предприятие.** Декларативното посочване на Министъра на енергетиката като администратор на предоставяната помощ в никакъв случай не изпълва със съдържание предвидените дейности. Напротив - делегирането на неговите функции на пазарни участници - доставчиците на електроенергия - противоречи не само на чл. 9, но и на чл. 18 от закона, който поставя изискване за институционален капацитет, отчетност и правна отговорност, каквито доставчиците по своята същност не могат да осигурят.

Логика за включване на тези проблемни елементи в коментирания проект на ПМС не може да се открие и при преглед на европейските модели за подпомагане на индустриални потребители.

В практиката на гържавите членки могат да се открият три устойчиви модела на администриране и изплащане на компенсациите за енергийноинтензивната индустрия. Общото между тях е, че те **запазват отговорността за допустимост, оценка и контрол в сферата на задълженията на публичните институции** – министерства, специализирани агенции или данъчна администрация. Така се осигурява правна сигурност, прозрачност и отчетност пред обществото, както и избягване на потенциален конфликт на интереси при включването на частноправни субекти-посредници на помощта.

Анализът на тези модели е добра отправна точка за формиране на българската правна и институционална среда за подкрепа на индустриалните потребители на електроенергия в страната. Сравнението с европейските практики ясно показва, че **заложеното в момента в проекта на ПМС прехвърляне на административни и финансови рискове върху търговски дружества няма аналог в ЕС и създава риск от правна несъвместимост и нарушаване на равнопоставеността на пазара.**

Особено внимание заслужава и едно специфично обстоятелство - **доставчиците на електрическа енергия в България не са просто търговски дружества, а работят съгласно издадени от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) лицензии за извършване на строго определена дейност** – доставка / търговия с електрическа енергия. В издадените им лицензии са предвидени конкретни права и задължения, които очертават рамката на основната им функция: да осигуряват непрекъсната и надеждна доставка на електроенергия за своите клиенти.

Проектът на постановление обаче възлага върху тези енергийни дружества несвойствени административни задачи, които излизат далеч извън лицензионните им правомощия. От една страна, това пренатства възможността им да съсредоточат усилията и ресурсите си в лицензионната си дейност – гарантиране на доставките и пазарното функциониране. От друга страна, новите задължения създават непредвидени и неприсъщи разходи, които увреждат техните финансови интереси.

Следва да се подчертае, че доставчиците на електроенергия не разполагат с необходимите оборотни средства, за да финансират авансово изпълнението на държавни политики. Мащабът и естеството на тяхната дейност не предполагат поддържането на резерви, с които да се поемат подобни финансови тежесты, а и няма механизъм за набавяне на извънредни средства в кратки срокове. Това би довело до съществено ликвидно напрежение и до рискове за нормалното изпълнение на основната им функция – доставка на електроенергия.

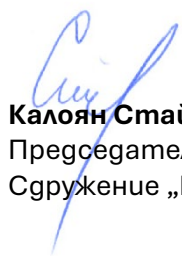
В тази връзка е необходимо **националният енергиен регулатор КЕВР да се произнесе нееднозначно** доколко е допустимо възвличането на доставчиците в изпълнение на административните дейности, предвиждани в проекта на постановление. Регулаторът следва обективно да прецени в каква степен този подход натоварва лицензираните дружества с функции, които не произтичат нито от закона, нито от техните лицензи и до колко те биха поставили под риск както тяхната финансова стабилност, така безпроблемното изпълнение на лицензионната им дейност.

Не на последно място следва да се отбележи, че тези дружества не поддържат експертиза в областите, в които проектът на постановлението цели да им вмени нови задължения – като проверка на допустимост, оценка на инвестиционни проекти или администриране на държавна помощ. Това създава реален риск от грешки, които биха увредили не само техните интереси, но и интересите на самите предприятия – бенефициери на помощта, които могат да бъдат поставени в положение на правна несигурност или неоправдано забавяне на подкрепата.

С оглед на изложеното **смятаме, че текстовете на проекта следва да бъдат съществено преработени**. Проверка на допустимостта, администриране на заявленията и контрол по спазването на условията трябва да останат изключителна отговорност на държавна институция като Министерството на енергетиката и/или на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“. Само така може да се осигури съответствие както с европейското, така и с националното право, както и да се избегне натоварване на доставчиците с несвойствени функции и финансови рискове.

В заключение изразяваме готовност да съдействаме за намиране на балансиран подход, който да гарантира едновременно подкрепа за индустрията, правна сигурност и устойчивост на прилагания механизъм.

С уважение,

Калоян Стайков

Председател на Управителния съвет

Сдружение „Институт за енергиен мениджмънт“